

Izvorni izgovor prezimena Šafařik/Šafařik podrazumijeva ponajprije naglasak na prvom slogu, u slovačkom i dugi drugi *a* (*á*), a u češkom dugi *i* (*i*). Karakteristični češki alveolarni nesonorni vibrant *ř* u hrvatskom se tradicionalno percipira kao svojevrsni jedinstveni fonem *rž* (u bezvučnom kontekstu *rš*), pri čemu *r* nije i ne smije biti slogotvorno, npr. Dvořák → [dvo-ržak], Březina → [brže-zi-na], Šafařik → [ša-fa-ržik], Cihlář → [ci-hlarš], Přemysl → [prše-misl]. Budući da se *ř* razvio od *r* (Řím, římský – Rim, rimski) i da s njim morfonološki alternira (sestra – sestře, Petr – Petra – Petře), češki je *ř* u hrvatski izgovor

ispravnije i prirodnije prenijeti kao *r* (dakle: Přemyslovići – Premislovići), nego kao artikulacijske varijante *ž/š* – [šafažik, pšemisl], što se također događa. Pohrvačeno pak pisanje prezimena – P. J. Šafarik, uobičajeno od vremena ilirizma, fonološki je prozirno i Slovacima i Česima.

Pitanje hrvatskoga izgovora spornoga prezimena najjednostavnije rješava njegova slovačka inačica (tko ne može izgovoriti češko *ř*, neka izgovori „slovačko“ *r*).

S kroatističkoga su gledišta veći problem njegovi nedovoljno istraženi filološki radovi.

Dubravka Sesar

OSVRTI

UTEMELJENO DRUŠTVO PROFESORA HRVATSKOGA JEZIKA

Društvo profesora hrvatskoga jezika utemeljeno je na Osnivačkome saboru 13. listopada 2007. u prostorima Matice hrvatske u Zagrebu.

Netko će reći: Konačno!, a netko: Tek sada?! I jednima i drugima zajedničko je zadovoljstvo.

Odluka o osnivanju sazrijevala je nekoliko godina. A onda je tijekom 1. simpozija učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika u Trogiru u travnju 2007. konkretno predloženo osnivanje strukovne udruge čiji su ciljevi zastupanje i promicanje interesa profesora hrvatskoga jezika, interesa nastavnoga predmeta hrvatskoga jezika i hrvatskoga jezika kao nacionalnoga i službenoga jezika u Republici Hrvatskoj. Zaključeno je da se naš

nastavni predmet nalazi u vrlo specifičnom položaju – kao temeljni i najvažniji predmet hrvatskoga obrazovnoga sustava – te da je nužno osnivanje strukovnoga društva koje će promicati naše interese.

Pokretački odbor (Mirela Barbaroša-Šikić, Marijana Češi, Marina Čubrić, Suzana Kačić-Bartulović, Senija Komić, Srećko Listeš, Vesna Novak, Ingrid Šlosar i Maja Zrnčić) 12. travnja 2007. u Trogiru dogovorio je utemeljenje Društva profesora hrvatskoga jezika i započeo pripreme radove za utemeljiteljski Sabor Društva. Dogovorena je struktura Društva, sastavljen je prijedlog Statuta i Poslovnika te su predložene ostale djelatnosti Društva.

Na utemeljiteljskoj sjednici Sabora Društva okupilo se više od stotinjak profesora iz cijele Hrvatske. Među njima bili su i gosti i uzvanici koji su pozdravili Sabor i poželjeli Društvu uspješan rad. Svojim su nas obra-

ćanjem ohrabрили i pozdravili naši profesori: Ante Stamać, Ivo Pranjković, Dragutin Rosandić, Stjepan Babić i Ivo Škarić. Pozdravnu riječ uputili su i ravnatelj Agencije za odgoj i obrazovanje Vinko Filipović, književnik Nedjeljko Fabrio te Joško Ševo, dramski umjetnik i profesor hrvatskoga jezika.

U radnome dijelu utemeljiteljske sjednice 21 povjerenik i 21 zastupnik Društva (iz svake županije) usvojili su i izglasali Poslovnik i Statut Društva. Izabrani su članovi Nadzornoga odbora (Vesna Karaula, Ivančica Šebalj i Mirjana Žeravica), članovi Maloga vijeća (Mirela Barbaroša-Šikić, Marijana Češi, Marina Čubrić, Vesna Novak, Maja Zrnčić, Ingrid Šlosar, Senija Komić, Suzana Kačić-Bartulović). Za prvoga predsjednika Društva profesora hrvatskoga jezika izabran je Srećko Listeš.

U osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj zaposleno je više od 4000 učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika, a velik broj kroatista zaposlen je i na sveučilištima, u nakladničkim kućama, kazalištima, novinama, televiziji i u drugim medijima. Svi su pozvani. Posebno pozivamo i umi-

rovljene profesore hrvatskoga jezika da se učlane u Društvo. Jednom profesor, uvijek profesor. Član Društva može biti osoba koja je diplomirala hrvatski jezik na pedagoškoj akademiji, jugoslavenske jezike i književnost ili hrvatski jezik i književnost na filozofskom fakultetu u Republici Hrvatskoj.

Osoba koja je diplomirala hrvatski jezik i književnost u nekoj drugoj zemlji može postati članom Društva pod uvjetom da pismeno izjavi kako prihvaća ciljeve Društva i kada njegovu izjavu ovjeri Malo vijeće.

Predsjedništvo Matice hrvatske donijelo je odluku da Društvo profesora hrvatskoga jezika može kao svoje sjedište navesti adresu Matice hrvatske (Ulica Matice hrvatske 2, Zagreb). Zahvaljujemo Matici koja nas je srdačno i ljubazno primila u svoje prostore.

Kako očuvati naš lijepi i drevni jezik pred naletom sveopće, pa i jezične globalizacije? Možda je rješenje i u našim rukama (u našim ustima). S tim mislima završavam i ovaj članak.

Marina Čubrić

SAMOKRES

„... za pasom mu devet samokresa, sve ih devet jedna vatra pali“
Hrvatska pučka pjesma

Kao stranac često pregledavam hrvatske rječnike i priručnike i evo što sam pronašao u Hrvatskom enciklopedijskom rječniku¹ uz natuknicu *samokres*: „Samokres m 1... 2. ideol. neol.

1941. i 1991. a. vojn. v. pištolj b. v. revolver“ (sv. 9., str. 262.).

Pogledao sam što znači odrednica *ideol.* i pronašao sljedeće: „ideološki, riječ koja ima određeno značenje u kakvoj ideologiji“ (Kako se služiti Rječnikom, sv. 1., str. XIII.). Što misli Rječnik o ideologiji 1941. razumije se samo po sebi, a znači li to da je ideologija 1991. ista kao i 1941.? Ako nije, premda je u Rječniku između 1941. i 1991. veznik i, kojoj ideologiji pripada *samokres* 1991.? Koju zemlju je tada branio hrvatski *samokres*? Za-

¹ Jutarnji list i Novi Liber 2002., 2004., Zagreb